

Stav plnenia odporúčaní vyplývajúcich z partnerského hodnotenia Výboru OECD pre rozvojovú pomoc

Hodnotiace zasadnutie Výboru pre rozvojovú pomoc Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (ďalej len „výbor OECD/DAC“)¹⁾ konané 26. septembra 2018 ukončilo historicky prvý proces partnerského hodnotenia (tzv. Peer Review, ďalej len „hodnotenie“) rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky od jej vstupu do výboru v roku 2013. Oficiálnym výstupom hodnotenia je verejne dostupná publikácia OECD²⁾, ktorá sa skladá z analytickej správy sekretariátu OECD a politicko-hodnotiacej správy obsahujúcej hlavné zistenia a trinásť odporúčaní výboru OECD/DAC pre zlepšovanie vnútorného chodu i vonkajších výsledkov systému rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky (ďalej len „ODA SR“). Výbor OECD/DAC správu schválil 2. októbra 2018 a slovenská verejnosť sa s ňou oboznámila za účasti zástupcov OECD dňa 24. apríla 2019 na konferencii „*Quo vadis SlovakAid? – Rozvojová spolupráca SR a odporúčania OECD*“.

Uznesením vlády SR č. 330 zo dňa 3. júla 2019 bol prijatý materiál „*Správa o výsledkoch a odporúčaní vyplývajúcich z partnerského hodnotenia Výboru OECD pre rozvojovú pomoc*“. V bode č. B.3. uznesenia vláda uložila ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR úlohu vypracovať a predložiť na rokovanie vlády priebežné hodnotenie plnenia odporúčaní vyplývajúcich z partnerského hodnotenia výboru OECD/DAC – a to každoročne³⁾ v termíne do 30. júna. K plneniu záväzkov voči OECD vrátane odporúčaní jej Výboru pre rozvojovú pomoc sa zaviazala aj vláda SR vo svojom Programovom vyhlásení na roky 2021 – 2024.

Medzi hlavné odporúčania výboru OECD/DAC patrí potreba posilnenia koordinačnej funkcie MZVEZ SR v oblasti rozvojovej spolupráce, lepšieho personálneho zabezpečenia rozvojových aktérov Slovenskej republiky – osobitne štátnej správy, vytvorenia plánu pre splnenie a sledovanie záväzku venovať do roku 2030 0,33 % hrubého národného dôchodku Slovenskej republiky na ODA SR, či zavedenie dlhodobých finančných partnerstiev s implementačnými partnermi (tzv. strategické partnerstvá). Dôležitou oblasťou je tiež zavádzanie procesov manažmentu rizika a riadenia na základe výsledkov, skvalitnenie súčasného mechanizmu poskytovania humanitárnej pomoci, vypracovanie stratégie humanitárnej pomoci, posilnenie nezávislosti funkcií evaluácie a auditu a zvyšovanie podielu neviazanej pomoci na celkovom bilaterálnom portfóliu ODA SR. OECD v tejto súvislosti uznáva kľúčovú úlohu Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2019-2023 (ďalej len „Strednodobá stratégia“), ako aj ďalší rozvoj pôsobnosti Rady vlády SR pre Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj.

Plnením odporúčaní OECD/DAC je v zmysle uznesenia vlády SR č. 330/2019 poverených päť ministerstiev SR (Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo financií SR, MZVEZ SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo vnútra SR) a ďalších deväť ministerstiev sa na ich plnení spolupodieľa. Uplatňuje sa pri tom koordinovaný prístup a spolupráca so všetkými relevantnými partnermi, vrátane iných verejných organizácií i mimovládnych rozvojových organizácií.

¹⁾ Výbor združuje tridsať najvplyvnejších svetových donorov vrátane Európskej únie, ktorí sa pravidelne stretávajú za účelom koordinácie a zlepšovania fungovania vlastných rozvojových politík. Výbor vykonáva okrem iného pravidelné partnerské hodnotenie systému rozvojovej spolupráce každého člena v päťročných intervaloch s tým, že v polčase sa uskutočňuje tzv. strednodobé hodnotenie (*mid-term review*).

²⁾ OECD (2019), OECD Development Co-operation Peer Reviews: Slovak Republic 2019, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264312326-en>

³⁾ Vláda SR vzala na vedomie dve predbežné hodnotenia: materiál <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25020/1> v roku 2020 a materiál <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26191/1> v roku 2021.

V dňoch 14. – 16. marca 2022 vykonal sekretariát OECD v mene výboru OECD/DAC prvé zhodnotenie pokroku SR pri implementácii odporúčaní z *peer review*, v rámci tzv. strednodobého hodnotenia (*mid-term review*) systému rozvojovej spolupráce SR. Hodnotiaca misia sa uskutočnila telekonferenčným spôsobom a boli do nej zapojené nielen ministerstvá SR, ale aj Národná rada SR, Rozvojový program OSN a slovenské mimovládne rozvojové organizácie združené v platforme Ambrela.

Výstupom predmetnej hodnotiacej misie je stručná správa o výsledkoch hodnotenia, ktorej preklad v slovenskom jazyku je prílohou tohto materiálu. OECD pozitívne hodnotila, že Slovenská republika pravidelne sleduje plnenie odporúčaní z hodnotenia *peer review* a že zahrнула ciele reformy do Strednodobej stratégie. OECD ocenila kroky, ktoré Slovenská republika podnikla na splnenie všetkých 13 odporúčaní, ktoré vydal výbor OECD/DAC v roku 2019, a to najmä tých, ktoré sa týkajú (1) posilnenia strategického zamerania rozvojovej spolupráce, (2) identifikovania bilaterálnych prioritných partnerských krajín a vytvorenia stratégií rozvojovej spolupráce, (3) vypracovania usmernení v prierezových otázkach a (4) lepšieho prepojenia medzi rozvojovou spoluprácou Slovenskej republiky a prioritami jej zahraničnej politiky na podporu mieru a bezpečnosti. Vo výsledku je možné za hodnotené obdobie od júna 2021 do júna 2022 konštatovať, že tri odporúčania sú splnené, sedem je rozpracovaných a tri sú nesplnené.

Napĺňajúc cieľ zlepšiť koncentráciu zdrojov SR využívaných na rozvojovú spoluprácu MZVEZ SR v roku 2022 pristúpilo k vylúčeniu jedenástich partnerských krajín z podpory prostredníctvom viacerých nástrojov ODA SR, najmä dotačných výziev Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS).

Výzvy SAMRS vyhlásené v roku 2022 uplatňujú aj ďalšie plánované kvalitatívne zmeny, napríklad dôraz na poskytovanie pomoci v menej rozvinutých regiónoch prijímajúcich krajín, dôraznejšie zohľadňovanie prierezových otázok (životné prostredie a zmena klímy; rovnosť príležitostí) pri rozhodovaní o podpore projektových návrhov, vyššiu merateľnosť výsledkov projektov podľa rôznych ukazovateľov udržateľného rozvoja a metodickjší prístup k monitorovaniu a vyhodnocovaniu implementácie projektov.

Vo februári 2022 bol úspešne implementovaný pôvodný zámer z roku 2020 vyhlásiť výzvu SAMRS na strategické partnerstvo pre Keňu. Ide o významný krok smerom k predvídateľnému a finančne efektívnemu financovaniu dlhodobých rozvojových intervencií a k budovaniu kapacít slovenských mimovládnych rozvojových organizácií.

Po úspešnom ukončení hĺbkového auditu Európskej komisie (tzv. Pillar Assesment) v roku 2020 začala SAMRS vo februári 2022 s manažovaním rozvojových prostriedkov EÚ v rámci svojho prvého projektu delegovanej rozvojovej spolupráce EÚ v Moldavsku. EXIMBANKA SR úspešne ukončila rovnaký hĺbkový audit v decembri 2021.

Implementácia Strednodobej stratégie na roky 2019 – 2023, ktorá reflektuje odporúčania výboru OECD/DAC a stanovuje základný rámec pre ich plnenie, bola koncom roka 2021 predmetom priebežnej evaluácie, ktorá poskytla zainteresovaným rezortom a partnerským organizáciám rozsiahlu spätnú väzbu o celom portfóliu dvojstrannej ODA SR. Jej výsledky budú zohľadnené pri príprave nasledujúcej Strednodobej stratégie na roky 2024 – 2028.

Medzi hlavné úspechy za predošlé obdobie patrí prijatie stratégií Slovenskej republiky pre rozvojovú spoluprácu na roky 2021 – 2023 s jej tromi programovými partnerskými krajinami (Gruzínsko, Keňa, Moldavsko); posilnenie činnosti Koordinačného výboru pre rozvojovú spoluprácu Slovenskej republiky prostredníctvom pracovných skupín zriadených v roku 2020; implementácia širšej ponuky nástrojov MZVEZ SR a Ministerstva financií SR na zapájanie

podnikateľov do rozvojovej spolupráce podľa typu intervencií a veľkosti projektov; a dosahovanie vyššieho stupňa koherencie medzi rozvojovou spoluprácou a humanitárnou pomocou SR zameranou na krajiny ohrozené bezpečnostnou nestabilitou, a medzi ostatnými nástrojmi zahraničnej politiky využívanými na budovanie mieru a medzinárodnej bezpečnosti. Priebežný pokrok bol dosiahnutý pri príprave návrhu stratégie SR pre poskytovanie humanitárnej pomoci, avšak mimoriadny vývoj v súvislosti s vojenskou inváziou na Ukrajinu si vyžaduje vyhodnotiť jeho dopady na postupy SR a zohľadniť ich v návrhu predmetnej stratégie.

Pokrok nie je možné konštatovať v otázkach súvisiacich s objemom finančných a ľudských zdrojov venovaných na rozvojovú spoluprácu naprieč rezortmi a inštitúciami SR. Akútnym zdrojom kritiky zo strany OECD je objem finančných prostriedkov ODA SR. Po období približne 7-percentného medziročného nominálneho rastu ODA SR v rokoch 2014-2019 nastala stagnácia, len čiastočne kompenzovaná mimoriadnymi a jednorazovými rozvojovými operáciami v nových oblastiach (odpustenie medzivládneho dlhu v rokoch 2020 a 2021 a darovanie očkovacích látok proti ochoreniu Covid-19 v roku 2021). Na splnenie medzinárodného záväzku SR vynakladať do roku 2030 0,33 % svojho hrubého národného dôchodku na ODA SR je pritom potrebný rast výdavkov naprieč portfóliom ODA SR s takmer dvojnásobným tempom, aké bolo zaznamenávané pred rokom 2020. Vzhľadom na kontinuálne rastúcu implementačnú schopnosť slovenských rozvojových organizácií a verejných inštitúcií ide v súčasnosti predovšetkým o problém alokácie zdrojov štátneho rozpočtu.

S uvedeným súvisí aj stagnácia v počte odborných zamestnancov ministerstiev a verejných inštitúcií s pôsobnosťou v oblasti ODA SR. Nárast rozsahu rozvojovej spolupráce na národnej i európskej úrovni, zvyšovanie nárokov na komplexnosť a rýchlosť postupov spolupráce i šírka jej deklarovaných cieľov v podmienkach SR sa dostatočne nepremietajú do počtu rozvojových diplomatov SR ani odborných zamestnancov MZVEZ SR a ďalších rezortov zodpovedných za túto agendu. SAMRS ako hlavný realizátor dvojstrannej rozvojovej spolupráce musela v roku 2021 z dôvodu optimalizácie výdavkov štátneho rozpočtu znížiť svoje personálne stavy na úroveň z roku 2018, a to napriek skutočnosti, že sa navýšenie ľudských zdrojov v rokoch 2019 – 2020 premietlo do zásadného skvalitnenia činnosti agentúry, implementovaných projektov i jej medzinárodného postavenia vrátane oprávnenia realizovať delegovanú spoluprácu EÚ.

Nesplneným zostáva i medzinárodný záväzok SR odbúrať podmienku subjektivej viazanosti rozvojovej spolupráce na slovenské implementačné subjekty v prípadoch, ak je realizovaná v najmenej rozvinutých krajinách.

Rok 2023 predstavuje súbeh dvoch výročí rozvojovej spolupráce SR – 20. výročie vzniku oficiálneho systému rozvojovej spolupráce SR a značky SlovakAid a 10. výročie členstva SR vo výbore DAC. MZVEZ SR využije príležitosť uvedených výročí na lepšie oboznámenie odbornej i širokej verejnosti SR o výsledkoch ODA SR a o príležitostiach a výzvach pre jej ďalšie skvalitňovanie a rozvoj.

V polovici roka 2024 sa v rámci štandardného cyklu *OECD/DAC peer reviews* uskutoční vo výbore OECD/DAC v poradí druhé partnerské hodnotenie systému rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky za aktívnej účasti hodnotiteľov sekretariátu OECD a dvoch členských krajín OECD/DAC. MZVEZ SR ako koordinátor rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky bude naďalej pokračovať v plnení odporúčaní výboru OECD/DAC, v úzkej koordinácii a konzultácii s relevantnými aktérmi.

Zoznam trinástich odporúčaní z partnerského hodnotenia OECD/DAC

1. Slovenská republika by mala zaistiť, aby jej ďalšia strednodobá stratégia bola uznaná ako rámec pre všetky činnosti rozvojovej spolupráce na všetkých úrovniach verejnej správy a aby opätovne potvrdila úlohu MZVEZ SR ako národného koordinátora rozvojovej spolupráce.
2. Strednodobá stratégia, ako ústredná koncepcia rozvojovej politiky by mala:
 - (a) vytvoriť jasné prepojenie medzi programom rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky a národnou stratégiou rozvoja do roku 2030, ako aj Národným investičným plánom
 - (b) jasne vysvetliť komparatívnu výhodu Slovenskej republiky
 - (c) označiť zásady a normy, a to aj v otázkach znižovania chudoby a v prierezových témach, ktoré sa majú uplatňovať cez všetky kanály rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky.
3. Slovenská republika by mala vytvoriť spoločné nástroje hodnotenia, monitorovania a vykazovania, ktoré sa budú používať na všetkých úrovniach verejnej správy, aby zaistila konzistentnú implementáciu strednodobej stratégie.
4. Slovenská republika by si mala vytvoriť obmedzený počet stratégií, a to najmä pre partnerstvá so súkromným sektorom a humanitárnu pomoc, aby objasnila a posilnila implementáciu svojej politiky.
5. Slovenská republika by mala posilniť transparentnosť zverejnením kritérií, ktoré používa na výber svojich multilaterálnych partnerov.
6. Slovenská republika by mala vytvoriť lepšie prepojenia medzi svojou rozvojovou spolupracou a svojimi prioritami zahraničnej politiky na podporu mieru a bezpečnosti.
7. Slovenská republika by mala prehodnotiť právne požiadavky, ktoré obmedzujú poskytovanie grantov len na slovenské subjekty, aby sa dosiahol ďalší pokrok pri uvoľňovaní viazanosti svojej ODA v súlade s jej medzinárodnými záväzkami.
8. Slovenská republika by mala zvyšovanie rozpočtu na oficiálnu rozvojovú pomoc premietnuť do ľudských zdrojov príslušných inštitúcií v Bratislave a na kľúčových veľvyslanectvách.
9. Slovenská republika by mala vytvoriť plán pre splnenie a sledovanie svojho záväzku venovať 0,33 % svojho hrubého národného dôchodku na ODA do roku 2030.
10. Slovenská republika by si mala určiť bilaterálne prioritné krajiny a vytvoriť stratégie rozvojovej spolupráce v týchto krajinách za účelom dosiahnutia merateľných a časovo viazaných výsledkov odpovedajúcich prioritám partnerskej krajiny.
11. Slovenská republika by mala vytvoriť rozvojové modality tak, aby partnerom poskytovala predvídateľné financovanie ako súčasť dohôd o dlhodobom a strategickom partnerstve, a to aj pre humanitárnu pomoc.
12. Slovenská republika by mala posilniť svoje systémy tak, aby umožňovali externý dohľad nad jej programami a politikami, vrátane nezávislého hodnotenia.
13. Slovenská republika by mala zaviesť riadenie založené na výsledkoch, aby sa zaistilo, že všetky stratégie a zásahy smerujú k plneniu vopred určených výsledkov v oblasti rozvoja.

**Plnenie jednotlivých odporúčaní z partnerského hodnotenia OECD/DAC
za obdobie jún 2021 – jún 2022**

- 1. Slovenská republika by mala zaistiť, aby jej ďalšia strednodobá stratégia bola uznaná ako rámec pre všetky činnosti rozvojovej spolupráce na všetkých úrovniach verejnej správy a aby opätovne potvrdila úlohu MZVEZ SR ako národného koordinátora rozvojovej spolupráce**

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR, predtým Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu - ÚPVII SR).

Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023 bola prijatá uznesením vlády SR č. 40 dňa 30. januára 2019. Stratégia definuje ciele a princípy rozvojovej spolupráce SR, jej sektorové a teritoriálne priority, nástroje a modality spolupráce, rámec pre partnerstvá rozvojovej spolupráce vrátane multilaterálnej rozvojovej spolupráce, zapájania aktérov súkromného sektora a rozvojovej pomoci či strategické úlohy pre zefektívnenie ODA.

MZVEZ SR sa kontinuálne usiluje o intenzívnejšie zapájanie ostatných rezortov do rozvojovej spolupráce, poskytovanie humanitárnej pomoci a o vytváranie podmienok pre vznik nástrojov ODA, ktoré budú patriť pod jednotlivé rezorty a tie ich budú aj realizovať. Hlavnú úlohu v tejto oblasti plní Koordinačný výbor pre rozvojovú spoluprácu SR (ďalej „KV SR“). Výbor sa stretáva aspoň raz ročne. Vo februári 2020 bol novelizovaný štatút KV SR, na základe čoho sa rozšíril počet členov výboru a bolo umožnené vytváranie rôznych pracovných skupín výboru. Aktuálne vykonávajú svoju funkciu dve pracovné skupiny. Pracovnú skupinu pre zefektívňovanie humanitárnej pomoci Slovenskej republiky do zahraničia tvoria zástupcovia MZVEZ SR, Ministerstva vnútra SR, Ministerstva obrany SR, Ústredia ekumenickej a pastoračnej služby Ozbrojených síl SR a Ozbrojených zborov SR, Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstva hospodárstva SR, Ministerstva zdravotníctva SR, Správy štátnych hmotných rezerv SR, SAMRS a Platformy rozvojových organizácií – Ambrela, s dispozíciou prizývať i zástupcov ďalších subjektov. Vytvorená bola aj medzirezortná pracovná skupina pre posudzovanie rozvojového aspektu projektových návrhov zvýhodnených vývozných úverov, ktorá sa prvýkrát stretla začiatkom júna 2021.

Pôsobenie ústredných orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy, ako aj koordinačnú úlohu MZVEZ SR pri realizácii rozvojovej spolupráce, upravuje zákon č. 392/2015 Z. z. o rozvojovej spolupráci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 281/2019 Z. z.. Ustanovenie § 4 ods. 2 citovaného zákona ustanovuje, že ústredné orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy vykonávajú rozvojovú spoluprácu po predchádzajúcom vyjadrení MZVEZ SR. Zákon vytvára pre ministerstvá ďalšie možnosti pre vytváranie programov rozvojovej spolupráce, napríklad s využitím nástroja zdieľanie vedomostí a skúseností, tieto možnosti však doposiaľ neboli dostatočne využité.

Všetky strategické procesy, rámcové stratégie a rozhodnutia plánovacieho charakteru sú odvodzované od Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2019-2023. Jednotlivé rezorty a implementujúce inštitúcie vstupujú do konzultácie s MZVEZ SR

v otázkach aplikácie ustanovení stratégie a strategických priorít ODA SR. Pokrok v plnení tohto odporúčania je menej pozorovateľný v prípade strategických otázok spojených so zvyšovaním efektívnosti ODA SR, ako to vyplýva aj z nezávislej externej evaluácie ODA SR z roku 2021.

2. Strednodobá stratégia, ako ústredná koncepcia rozvojovej politiky by mala:
A) vytvoriť jasné prepojenie medzi programom rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky a národnou stratégiou rozvoja do roku 2030, ako aj Národným investičným plánom

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolugestor: Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR)

Uznesením vlády SR č. 41 zo dňa 20. januára 2021 vstúpil do platnosti materiál MIRRI SR s názvom „Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky - Slovensko 2030“ (ďalej len „Vízia 2030“). Dokument bol vytvorený na základe niekoľkomesačného participatívneho procesu jeho prípravy expertmi z rôznych oblastí exekutívy, samosprávy, mimovládnych organizácií, akademickej obce aj podnikateľského prostredia. Predmetné uznesenie vlády ukladá rezortom postupovať pri príprave a aktualizácii odvetvových strategických dokumentov v súlade s Víziou 2030.

Dôležitú úlohu v procese koordinácie aktivít súvisiacich s Agendou 2030 zohráva Rada vlády SR pre Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj (ďalej len „Rada“), úlohou ktorej je o. i. aj zabezpečovať a koordinovať implementáciu koherencie politík pre udržateľný rozvoj. Využíva sa princíp koherencie, úzko previazaný s Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj, podľa ktorého sa pri realizácii politík na všetkých úrovniach domácej a zahraničnej politiky integrujú základné dimenzie udržateľného rozvoja: ekonomická, sociálna, environmentálna dimenzia a dimenzia dobrého vládnutia.

Priestor pre realizovanie odporúčania je možné predpokladať v rámci prípravy druhého dobrovoľného národného hodnotenia SR v oblasti SDGs v rámci ECOSOC v roku 2023, kedy bude zároveň prebiehať príprava Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2024 – 2028, čo poskytne priestor pre rozšírenie prepojenia a zapracovanie záverov a poučení z prvej polovice implementačného obdobia Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj.

B) jasne vysvetliť komparatívnu výhodu Slovenskej republiky

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

O aktívne využívanie pre Slovensko špecifických expertíz sa MZVEZ SR usiluje prostredníctvom nástroja „poskytovanie vedomostí a skúseností“, tzv. *Sharing Slovak Expertise* (SSE). Tematické zameranie aktivít a projektov SSE je rôznorodé a ovplyvnené záujmami a potrebami partnerskej krajiny.

K identifikovaniu komparatívnych výhod Slovenskej republiky bude pokračovať dialóg s relevantnými aktérmi. Ako možná komparatívna výhoda sa doteraz javí najmä expertíza

Slovenska v oblasti manažmentu vody, ktorej nositeľom je najmä Ministerstvo životného prostredia SR, jeho podriadené organizácie a špecializované inštitúcie. Ďalšou relevantnou témou, ktorú možno považovať za komparatívnu výhodu Slovenska, je oblasť reformy verejných financií, ktorej sa dlhodobo venuje Ministerstvo financií SR. Predmetom záujmu sú aj témy týkajúce sa zmeny klímy, odpadového hospodárstva či boja proti korupcii.

Pandémia Covid-19 výrazne zredukovala aktivity programu SSE a zlepšenie na úroveň pred pandémiou sa v roku 2022 ešte nepredpokladá. Na druhej strane však projekty rozvojovej spolupráce v oblasti manažmentu vody zohrali dôležitú úlohu v bilaterálnej ODA SR v rokoch 2019 – 2021. MZVEZ SR začne aj na základe evaluácie Strednodobej stratégie proces identifikovania komparatívnych výhod Slovenskej republiky, vrátane participatívneho procesu s občianskou spoločnosťou ako kľúčovým partnerom MZVEZ SR, a hľadať komparatívnu výhodu aj nad rámec SSE.

C) označiť zásady a normy, a to aj v otázkach znižovania chudoby a v prierezových témach, ktoré sa majú uplatňovať vo všetkých aktivitách rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

V reakcii na uvedené odporúčanie MZVEZ SR v roku 2021 zabezpečilo vypracovanie príručiek k implementácii prierezových tém, ktoré sa majú uplatňovať pri všetkých rozvojových intervenciách v súlade so Strednodobou stratégiou. Prvou prierezovou témou je životné prostredie a zmena klímy, druhou rovnosť príležitostí (rovnosť mužov a žien). Príručky poskytujú návod a odporúčanie pre systematické integrovanie prierezových tém do procesu plánovania, riadenia, implementácie a hodnotenia aktivít rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky. Príručky pripravili externé odborníčky v spolupráci s Rozvojovým programom OSN (UNDP) a v konzultácii s ďalšími rezortmi i mimovládnymi rozvojovými organizáciami. MZVEZ SR taktiež zabezpečilo k otázkam oboch prierezových tém realizáciu školení pre relevantných aktérov rozvojovej spolupráce.

Zároveň SAMRS v januári 2021 vypracovala vlastné Metodické usmernenie k obom prierezovým témam na rok 2021. Metodické usmernenie bolo aktualizované pre rok 2022, je zverejnené online⁴ a je záväzné pre žiadateľov o poskytnutie dotácie pre lepšiu integráciu prierezových tém do projektov.

V prípade znižovania chudoby bude potrebné jasnejšie definovať zameranie Slovenska na túto oblasť, čo si vyžaduje diskusiu so zapojením relevantných slovenských rozvojových aktérov vrátane mimovládnych organizácií. V roku 2022 SAMRS v tejto súvislosti v rámci dotačných výziev zaviedla kritérium oprávnenosti z teritoriálneho hľadiska, podľa ktorého sú regióny prijímajúcich krajín, ktoré prevyšujú priemernú úroveň hospodárskych príjmov predmetnej krajiny, z podpory prakticky vylúčené. Zaviedla tiež výsledkové indikátory, ktoré vyhodnocujú koncové vplyvy projektov na najzraniteľnejšiu populáciu prijímajúcej krajiny.

⁴https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2022/02/Metodicke_usmernenie_k_prierezovym_temam_2022_FIN.pdf

V nadväznosti na rozsiahlu spätnú väzbu a operatívne usmernenia od SAMRS smerom k súčasným ako aj potenciálnym partnerom sa podarilo štandardizovať požiadavky na predkladanie analýzy vplyvu na životné prostredie a na rovnosť príležitostí v rámci návrhov projektov rozvojovej spolupráce, a to prostredníctvom záväzných kontrolných zoznamov. Úroveň uplatnenia prierezových tém je tým zohľadňovaná v hodnotiacom procese. Projekty so závažnými negatívnymi dopadmi na niektorú z prierezových tém nie sú v rámci výziev oprávnené, a počnúc rokom 2022 sa obsah a úplnosť týchto analýz posudzuje pri bodovom hodnotení projektov.

3. Slovenská republika by mala vytvoriť spoločné nástroje hodnotenia, monitorovania a vykazovania, ktoré sa budú používať na všetkých úrovniach verejnej správy, aby zaistila konzistentnú implementáciu strednodobej stratégie

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023 vytvorila niekoľko nástrojov, ktoré zvyšujú konzistentnosť rozvojových aktivít realizovaných v rámci príslušných organizácií a nástrojov. SAMRS, MZVEZ SR a Ministerstvo financií SR uskutočňujú pravidelné monitorovanie projektov ODA. MZVEZ SR sa usiluje o zavedenie praxe, v rámci ktorej sa predstavitelia ďalších verejných inštitúcií SR, napr. Národnej rady SR, zúčastňujú zahraničných pracovných ciest politických predstaviteľov SR do rozvojových krajín, pri ktorých sa vykonáva aj komponent monitorovania výsledkov rozvojovej spolupráce SR.

Pri hodnotení projektových aktivít sa kladie väčší dôraz na preukázateľnosť vplyvov na ciele udržateľného rozvoja (SDGs), ktoré sú pre príslušné intervencie stanovené Strednodobou stratégiou. Takéto zistenia bude možné spätne využívať pri prijímaní stratégií rozvojovej spolupráce v programových a projektových krajinách rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky. Monitorovanie, hodnotenie a vykazovanie ODA SR sa v rastúcej miere venujú uplatňovaniu a plneniu ukazovateľov definovaných v Strednodobej stratégii a ďalších strategických dokumentoch.

Od roku 2019 sa monitorovacie aktivity SAMRS realizujú podľa zjednoteného postupu a na základe strategického výberu. Počas platnosti protipandemických opatrení zamedzujúcich medzinárodnej doprave boli monitorovacie aktivity realizované zo strany príslušných zastupiteľských úradov Slovenskej republiky. SAMRS ďalej sformulovala nároky na záverečnú správu o vyhodnocovaných projektoch a zaviedla mechanizmus, ktorý zaväzuje prijímateľov dotácií v prípade nesplnenia týchto nárokov dopracovať informácie a správy, ktoré sú povinní agentúre odovzdávať.

Kvalita a detailnosť informácií rezortov participujúcich na pravidelnom vyhodnocovaní a vykazovaní ODA SR je na dobrej úrovni a medzery vo vykazovaní ODA SR do OECD boli prakticky odstránené. Od roku 2020 je do vykazovania ODA SR zapojený aj Úrad Slovákov žijúcich v zahraničí a od roku 2021 aj Ministerstvo zdravotníctva SR.

4. Slovenská republika by mala prijať obmedzený počet stratégií, a to najmä pre partnerstvá so súkromným sektorom a humanitárnu pomoc, aby objasnila a posilnila implementáciu svojej politiky

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolugestor: Ministerstvo vnútra SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023 obsahuje základný strategický rámec poskytovania humanitárnej pomoci aj vytvárania partnerstiev so súkromným sektorom v rozvojovej spolupráci. Súčasný mechanizmus poskytovania humanitárnej pomoci vznikol v roku 2006, jeho nezávislé hodnotenie bolo realizované Platformou rozvojových organizácií - Ambrelou v roku 2019. Toto odporúčanie nabralo na intenzite v nadväznosti na zvýšený dopyt po humanitárnej pomoci v roku 2020 a 2021 v kontexte pandémie Covid-19 a ostatných kríz. Intenzívna práca na príprave návrhu stratégie SR pre poskytovanie humanitárnej pomoci prebieha od roku 2021 prostredníctvom pracovnej skupiny, ktorú tvoria členovia šiestich ministerstiev, troch verejných organizácií a predstavitelia občianskej spoločnosti. Cieľom pripravovanej stratégie je zefektívnenie humanitárnej pomoci SR, modernizácia a profesionalizácia systému poskytovania humanitárnej pomoci, zohľadnenie klimatickej a environmentálnej dimenzie a uplatňovanie celostného pohľadu na príčiny humanitárnych kríz, vrátane katastrof, ozbrojených konfliktov a iných foriem nestability. Proces prípravy humanitárnej stratégie bude ukončený až po vyhodnotení skúseností z humanitárnej krízy na Ukrajine.

Na podporu väčšej angažovanosti súkromného sektora do aktivít rozvojovej spolupráce sú využívané viaceré nástroje. SAMRS realizuje pre podnikateľov samostatný program – Program podnikateľských partnerstiev. Zo strany podnikateľského sektora bol oň v roku 2020 zvýšený záujem, v roku 2021 bol však zaznamenaný pokles žiadateľov spôsobený pravdepodobne kombináciou obmedzenia maximálnej kumulatívnej výšky štátnej pomoci na žiadateľa podľa pravidiel EÚ de-minimis, slabou vizibilitou a nedostatočným splnením požiadaviek zo strany predkladaných projektov. Posilňovaniu zapájania podnikateľov do rozvojovej spolupráce sa dlhodobo programovo venuje aj Ministerstvo financií SR prostredníctvom svojich vlastných nástrojov. Program „Resource Mobilization Facility” realizovaný od roku 2019 v spolupráci s UNDP so zameraním na západný Balkán slúži na identifikovanie uskutočniteľných väčších investičných projektov a na preklopenie medzery vo financovaní technickej pomoci, najmä s využitím expertízy slovenských firiem. Doteraz bolo podporených viac ako 20 projektov v oblasti energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov, digitalizácie, riešeníach pre inteligentný rozvoj miest, odpadového hospodárstva a ďalších. Pilotný zvýhodnený vývozný úver mal byť zrealizovaný na Ukrajine, čomu však zabránila zhoršujúca sa bezpečnostná situácia v krajine a následná vojenská invázia. V roku 2021 bolo vypracovaných niekoľko návrhov projektov a oficiálny mechanizmus hodnotenia týchto projektov bol úspešne otestovaný.

Interné hodnotenie v roku 2021 a externá evaluácia implementácie súčasnej Strednodobej stratégie obsahovali odporúčanie naformulovať nový konceptuálny rámec pre zapojenie súkromného sektora do rozvojovej spolupráce. Cieľom tohto zámeru je najmä zvýšenie previazanosti a synergického vzťahu medzi jednotlivými nástrojmi, aby existujúci systém motivoval postupnú realizáciu väčších rozvojových projektov súkromného sektora, ako aj

prenášanie skúseností z dotačných projektov pre slovenské firmy v rámci viazaných programov UNDP (*Slovak Challenge Fund*) na ich zapájanie do všeobecných tendrov medzinárodných organizácií. V druhom polroku 2022 bude MZVEZ SR interne pracovať na situačnej analýze v oblasti lepšieho využívania týchto nástrojov. V roku 2023 prebehne rozsiahla externá konzultácia so zainteresovanými stranami a závery budú premietnuté do Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2024 - 2028.

5. <i>Slovenská republika by mala posilniť transparentnosť zverejnením kritérií, ktoré používa na výber svojich multilaterálnych partnerov</i>

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Slovenská republika si multilaterálnych partnerov vyberá s cieľom koordinovať vzájomné aktivity a zefektívniť rozvojové intervencie v prospech partnerskej krajiny. Kľúčovým kritériom je prienik v teritoriálnom a sektorovom zameraní a prínos pre budovanie kapacít slovenských rozvojových aktérov. V tomto kontexte sa Slovensko zapája aj do koordinácie rozvojových aktivít na úrovni EÚ. Slovenská republika je súčasťou spoločného programovania EÚ v programových krajinách SlovakAid – v Keni a Moldavsku. Kým v Moldavsku má spoločné programovanie skôr charakter koordinácie medzi donormi, v Keni ide o prehĺbenejšiu spoluprácu, vrátane spoločného financovania rozvojových programov. Slovenská republika sa v Keni podieľa na financovaní programového komponentu EÚ AgriFI zameraného na zlepšenie integrácie hodnotového reťazca drobných farmárov a pastierov poskytnutím stimulov na investície do agropotravinárskeho sektora, na implementácii ktorého sa podieľajú aj slovenské mimovládne organizácie.

Väčšinu multilaterálnej rozvojovej spolupráce predstavujú povinné príspevky vyplývajúce z členstva Slovenska v EÚ, OSN, OECD a v ďalších medzinárodných organizáciách a finančných inštitúciách. Od roku 2020 pri určovaní multilaterálnych partnerov realizujúcich dodatočné aktivity v rozvojovej oblasti na základe dobrovoľných finančných príspevkov SR MZVEZ SR reflektuje stanovené zahranično-politické priority SR. Príspevky sú rozdelené do troch kategórií: (1) ochrana ľudských práv, (2) rozvojová a humanitárna pomoc, (3) mier, bezpečnosť a podpora inštitúcií. Od relácie s multilaterálnymi rozvojovými organizáciami sa taktiež očakáva vytváranie priestoru pre angažovanie slovenských subjektov a prinášanie expertízy posilňujúcej záujmy slovenských subjektov. Efektívnosť navrhovaných ad hoc intervencií sa zároveň posudzuje aj z pohľadu aktuálnych kapacít príslušnej medzinárodnej organizácie, aj z pohľadu súčasnej situácie v krajine intervencie.

Slovenská republika má zmluvne upravenú spoluprácu s viacerými medzinárodnými organizáciami. MZVEZ SR spolu s UNDP rokoch 2022 – 2024 realizujú piatu fázu spoločného programu „*UNDP-Slovakia Partnership: Effective Development Cooperation Solutions for the SDGs*“. Ministerstvo financií SR dlhodobu realizuje v spolupráci s UNDP projekty „*Public and Private Finance for Development*“ a „*Transformative Governance and Finance Facility*“ (aktuálna fáza programu 2022 – 2024 prebieha pod názvom *Slovak Transformation Fund*). Táto spolupráca tiež podporuje inovácie vo financovaní rozvoja a v zlepšovaní jeho sociálnych

vplyvov. MF SR sa tiež podieľa na technickej pomoci v partnerských krajinách ODA SR pod záštitou Európskej banky pre rekonštrukciu a rozvoj (EBRD) a Rozvojovej banky Rady Európy (CEB).

Slovenská republika má ďalej uzavretú partnerskú dohodu s UNESCO a memorandá o porozumení s UNICEF a UN WOMEN a s *Medzinárodným výborom Červeného kríža*. Dlhodobá spolupráca sa rozvinula aj s *Centrom pre excelentnosť v oblasti financií*. Prostredníctvom Ministerstva financií SR je Slovenská republika členom a prispievajúcim partnerom rôznych multilaterálnych iniciatív, napr. „*Public Expenditure and Financial Accountability*“ v rámci Svetovej banky, resp. „*Addis Tax Initiative*“.

Okrem toho Slovenská republika využíva aj formát viacstrannej spolupráce s krajinami Vyšehradskej štvorky (V4) alebo Slavkovského formátu. Rozšírené aktivity rozvojovej spolupráce realizuje Slovenská republika spoločne s ďalšími donormi v Gruzínsku (s Rakúskom, Českou republikou a s USA); v Keni (s Českou republikou, Maďarskom a Poľskom); v Moldavsku, Severnom Macedónsku, Ukrajine a Srbsku (s USA); v Líbyi (s Českou republikou, Maďarskom, Poľskom, Talianskom a Európskou komisiou). Spoločný projekt V4 v Keni financovaný zo zdrojov Núdzového zvereneckého fondu EÚ pre stabilitu a riešenie príčin nelegálnej migrácie a vysídlených osôb v Afrike bol úspešne ukončený v máji 2022. V rámci projektov rozvojovej spolupráce na pomoc utečencom a žiadateľom o azyl v tretích krajinách je prirodzeným partnerom ODA SR Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM), ktorá sa podieľala na realizácii projektu V4 v Líbyi a na realizácii spoločného projektu SR a Rakúska v utečeneckých táboroch v Grécku.

6. Slovenská republika by mala vytvoriť lepšie prepojenia medzi svojou rozvojovou spoluprácou a svojimi prioritami zahraničnej politiky na podporu mieru a bezpečnosti

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolugestor: Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo vnútra SR

Stabilizačná dimenzia rozvojových zásahov je podstatným kritériom pri uskutočňovaní projektov bilaterálnej spolupráce i pri účasti na multilaterálnych projektoch v krajinách a regiónoch náchylných na eskaláciu násilia a bezpečnostnej nestability. Priorita je kladená na aktivity zamerané na pôsobenie v komunitách, ktorých ekonomický a sociálny rozvoj podporuje akceptované stabilizačné ciele partnerskej krajiny. K takémuto pôsobeniu vedú napríklad projekty sociálneho charakteru, určené na pomoc komunitám rozdeleným konfliktom s cieľom ich postupného zbližovania.

Prostredníctvom monitorovania hodnotenia, aktivity rozvojovej spolupráce realizované pod značkou SlovakAid v krajinách ohrozených konfliktom alebo bezpečnostnou nestabilitou (východná Ukrajina) vykazujú udržateľné dopady na cieľové komunity. Výnimkou je Afganistan, kde, podobne ako u väčšiny donorov, zhoršenie nestability v krajine viedlo k postupnému znižovaniu počtu realizovaných projektov v oblasti rozvojovej spolupráce až do ich úplného ukončenia v roku 2021. Ukončenie podpory projektov rozvojovej spolupráce SR v Etiópii v roku 2021 súviselo s racionalizáciou výdavkov štátneho rozpočtu SR a zatvorením Zastupiteľského úradu SR v Addis Abebe v roku 2022.

SR pokračuje/pokračovala v plnení úloh stanovených Národným akčným plánom na vykonávanie rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 o ženách, mieri a bezpečnosti na roky 2021 – 2025, ktorý prijala vláda SR v septembri 2020. V rámci spolupráce s Rozvojovým

programom OSN (UNDP) SR napr. podporila druhú fázu realizácie projektu SEESAC⁵ „Posilnenie regionálnej spolupráce pri uplatňovaní rodového hľadiska v reforme bezpečnostného sektora (SSR) na západnom Balkáne“ v rokoch 2018 – 2021 v celkovej sume 164 tisíc eur. Súčasťou nového partnerstva s UNDP na roky 2022 – 2024 je pokračovanie podpory tohto projektu celkovou sumou 150 tisíc eur. Slovenská republika tiež podporuje iniciatívu „Women in Military“, ktorá je realizovaná v regióne východného Balkánu (Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Severné Macedónsko a Srbsko).

7. Slovenská republika by mala prehodnotiť právne požiadavky, ktoré obmedzujú poskytovanie grantov len na slovenské subjekty, aby sa dosiahol ďalší pokrok pri uvoľňovaní viazanosti svojej ODA v súlade s jej medzinárodnými záväzkami

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúci rezort: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo spravodlivosti SR

Pri plnení tohto odporúčania nedošlo počas vyhodnocovaného obdobia k žiadnemu pokroku. Uvoľňovanie viazanosti ODA SR, prioritne dotácií, je priamo závislé od výšky rozpočtových prostriedkov alokovaných na dvojstrannú rozvojovú pomoc Slovenskej republiky v zmysle § 7 ods. 2 zákona č. 392/2015 Z. z. o rozvojovej spolupráci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 281/2019 Z. z..

Slovenská republika od roku 2020 zvyšovala svoj podiel neviazaných mikrograntov spravovaných jej zastupiteľskými úradmi v partnerských krajinách k priamemu prospechu miestnych prijímateľov. Toto umožnilo zachovanie nízkych transakčných nákladov za súčasného poskytovania neviazanej pomoci aj komunitám v núdzi, často v súvislosti so zdravotnými alebo sociálno-ekonomickými dopadmi pandémie Covid-19.

8. Slovenská republika by mala zvyšovanie rozpočtu na oficiálnu rozvojovú pomoc premietnuť do ľudských zdrojov príslušných inštitúcií v Bratislave a na kľúčových veľvyslanectvách

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolugestor: Ministerstvo financií SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo obrany SR

Posilňovanie personálnych kapacít ministerstiev a ostatných orgánov štátnej správy pôsobiacich v oblasti rozvojovej spolupráce vrátane zastupiteľských úradov Slovenskej republiky v partnerských krajinách je jedným z hlavných predpokladov pre dosahovanie ostatných kvalitatívnych zmien v zmysle odporúčaní OECD a Strednodobej stratégie. Kvalita programov a riadenie rizík je totiž priamo závislá od počtu, kompetencií a zručností zapojených pracovníkov.

Slovenská republika má v súčasnosti vyslaných troch rozvojových diplomatov, po jednom v každej programovej krajine (Gruzínsko, Keňa, Moldavsko). Cieľ zvýšiť počet rozvojových diplomatov na aspoň štyroch pred vypršaním platnosti Strednodobej stratégie v roku 2023 zatiaľ nebol splnený. Rozvojoví diplomati sa primárne podieľajú na aktivitách spojených

⁵ (The South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons)

s projektovým cyklom, na zabezpečovaní miestnych kontaktov, na koordinácii s ďalšími poskytovateľmi rozvojovej spolupráce, na príprave a implementácii finančných príspevkov či zapájania súkromného sektora do ODA SR. Počas najprísnejších opatrení v súvislosti so zamedzením šírenia ochorenia Covid-19, rozvojoví diplomati plnili dôležitú úlohu pri zabezpečovaní monitorovania rozvojových projektov Slovenskej republiky vo svojom teritóriu, kedy takúto činnosť nemohli v súlade s pôvodným plánom monitorovacích ciest vykonávať experti SAMRS/ORPO ani externí experti zo Slovenskej republiky.

Dôsledkom obmedzenia výdavkov štátneho rozpočtu boli dve pracovné miesta v rámci SAMRS zrušené k 1. februáru 2021. Agentúra v zníženom personálnom stave zaznamenáva objektívne prekážky pri realizácii niektorých rozvojových zámerov, najmä s výhľadom do budúcnosti. Limitovaná dispozícia ľudskými zdrojmi venovanými na rozvojovú spoluprácu a humanitárnu pomoc na MZVEZ SR a prípadne ďalších rezortoch sa tiež javí nedostatočná z pohľadu rastúcej frekvencie a závažnosti medzinárodných humanitárnych kríz. Túto súvislosť ilustruje súčasný nápor humanitárnych potrieb v Ukrajine a v Moldavsku v dôsledku invázie Ruskej federácie na Ukrajinu začiatkom roka 2022.

9. Slovenská republika by mala vytvoriť plán pre splnenie a sledovanie svojho záväzku venovať 0,33 % svojho hrubého národného dôchodku na ODA do roku 2030

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolugestor: Ministerstvo financií SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Slovenská republika sa opakovane zaviazala do roku 2030 venovať 0,33 % svojho hrubého národného dôchodku (HND) na ODA SR⁶. Napriek deklarovaným záväzkom nebol doposiaľ vytvorený záväzný plán na splnenie uvedeného cieľa so zohľadnením vývoja HND. V záujme naplnenia záväzkov Slovenska je nevyhnutné zintenzívniť tempo navyšovania finančných zdrojov, najmä na dvojstrannú ODA. Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebný nominálny rast rozpočtových prostriedkov na ODA SR o približne 14 % ročne. V roku 2019 bol dosiahnutý neformálny politický konsenzus pre financovanie ročného nominálneho rastu ODA SR na úrovni 10 % oproti vtedajším 7%. Tento konsenzus však nebol rešpektovaný pri tvorbe štátneho rozpočtu v nasledujúcich rokoch. Nárast ODA SR za rok 2021 bol minimálny (menej než 1 % po očistení o infláciu) a bez mimoriadneho humanitárneho darovania očkovacích látok proti Covid-19 desiatim rozvojovým krajinám by bol zaznamenaný pokles ODA SR na úroveň z roku 2018. V roku 2022 bolo schválených niekoľko miliónov eur diskrečných výdavkov na pomoc Ukrajine a jej vysídleným občanom, čo povedie k pravdepodobnému zvýšeniu vykázateľnej ODA SR.

Agentúra SAMRS dlhodobo vyvíja aktivity zamerané na zvyšovanie absorpčnej kapacity implementačných partnerov za účelom vytvorenia širšej a jednoduchšie škálovateľnej ponuky

⁶) K tomuto cieľu sa Slovenská republika zaviazala napríklad v: 1) Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2021-2024 uznaním potreby zrýchleného navyšovania prostriedkov na bilaterálnu rozvojovú pomoc v súlade so záväzkami Slovenskej republiky v OECD; 2) uznesením vlády SR č. 212/2016 k Správe o oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky za rok 2015; 3) uznesením vlády SR č. 5/2017 ku Koncepcii implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí.

efektívnych rozvojových intervencií, ktoré by mohli ďalej opodstatňovať kontinuálny nárast ODA SR smerom k stanovenému záväzku. Od roku 2020 napr. zefektívnila konzultácie a poradenstvo pre predkladateľov žiadostí o dotácie na rozvojové projekty, ako aj informačné kampane zamerané na zvyšovanie kvality predkladaných návrhov. Dôsledkom toho sa do výziev SAMRS na jar 2021 zapojilo väčšie než očakávané množstvo projektov a uľahčil sa tým výber vyhovujúcich žiadostí. Počnúc rokom 2021 agentúra ďalej zvýšila transparentnosť vyhodnocovania žiadostí o poskytnutie dotácií na rozvojovú spoluprácu vo vzťahu k predkladateľom týchto žiadostí. Predkladatelia tak disponujú podrobnejšou informáciou o prednostiach a nedostatkoch žiadosti a zo strednodobého hľadiska tým sú motivovaní zlepšovať kvalitu predkladaných žiadostí.

Hodnotiacia misia sekretariátu OECD/DAC v rámci strednodobého hodnotenia systému rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky odporučila Slovenskej republike zdvojnásobiť jej snahy pri naplnení tohto cieľa prostredníctvom podstatnej a dlhodobej medzirezortnej spolupráce. Angažovanosť a solidarita slovenských subjektov pri pomoci Ukrajine a jej občanom počas aktuálne prebiehajúceho vojenského konfliktu sú podľa OECD dobrým príkladom, ktorým je slovenskej verejnosti možné ilustrovať, že Slovenská republika je poskytovateľom rozvojovej spolupráce a jej pomoc a podpora partnerských krajín má opodstatnenie.

10. Slovenská republika by si mala určiť bilaterálne prioritné krajiny a vytvoriť stratégie rozvojovej spolupráce v týchto krajinách za účelom dosiahnutia merateľných a časovo viazaných výsledkov odpovedajúcich prioritám partnerskej krajiny.

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Rozptyl zdrojov ODA SR na veľký počet krajín bol konštatovaný v rámci partnerského hodnotenia výboru OECD/DAC ako aj v rámci priebežnej evaluácie Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023 vykonanej v roku 2021. Z uvedeného vyplynula potreba skoncentrovať ODA SR na programové krajiny a zúžiť výber prioritných partnerských krajín v súlade s komparatívnymi výhodami SR, disponibilnou expertízou, rozpočtovými možnosťami a s kľúčovými prioritami zahraničnej politiky.

Prijatím Strednodobej stratégie boli ako programové krajiny SlovakAid definované Keňa, Moldavsko a Gruzínsko. Prehĺbená rozvojová spolupráca s týmito krajinami je podporená aj vyššou finančnou alokáciou i väčšími personálnymi kapacitami v podobe rozvojových diplomatov na zastupiteľských úradoch Slovenskej republiky v týchto krajinách. Programové krajiny predstavujú 28% celkovej dvojstrannej ODA SR vykazateľnej podľa krajín.

Ciele a zameranie ODA SR v programových krajinách sú definované v samostatných strategických dokumentoch pre Keňu, Moldavsko a Gruzínsko na roky 2021 – 2023. Všetky tri materiály boli dňa 25. februára 2021 schválené vedením MZVEZ SR. Predmetné dokumenty definujú základné princípy, prioritné oblasti a ciele rozvojovej spolupráce SR so spomínanými programovými krajinami do roku 2023. Súčasne predstavujú pokrok v nastavovaní efektívnosti rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky založenej na aktuálnych rozvojových potrebách programových krajín, prioritách zahraničnej politiky Slovenskej republiky a komparatívnych výhodách, doterajších skúsenostiach a znalostiach slovenských rozvojových aktérov.

S cieľom zlepšiť koncentráciu zdrojov v rámci ODA SR v roku 2022 MZVEZ SR pristúpilo k vylúčeniu šiestich partnerských krajín s historicky najmenším objemom dvojstrannej spolupráce (Etiópia, Eritrea, Burundi, Jordánsko, Sudán a Rwanda), ako aj Afganistanu, Bieloruska, Somálska, Tanzánie a Ugandy, z podpory prostredníctvom dotačných výziev SAMRS. Nástroje ODA SR určené pre podnikateľov v týchto krajinách zostávajú dostupné. V prípade, že nedôjde k nepredvídaným okolnostiam, nebude väčšina týchto krajín z rovnakého dôvodu zahrnutá do strednodobej stratégie ODA SR na roky 2024 – 2028.

Výbor OECD/DAC v rámci strednodobého hodnotenia systému rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky pozitívne hodnotil uvedené kroky Slovenskej republiky, ako aj zámer Slovenskej republiky viesť so slovenskými zainteresovanými subjektmi diskusiu o tom, ako môže Slovenská republika zvýšiť podporu najmenej rozvinutých krajín (LDCs), nakoľko ani jedna z programových krajín SlovakAid nepatrí do tejto skupiny.

11. Slovenská republika by mala vytvoriť rozvojové modalitty tak, aby partnerom poskytovala predvídateľné financovanie ako súčasť dohôd o dlhodobom a strategickom partnerstve, a to aj pre humanitárnu pomoc

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolugestor: Ministerstvo financií SR

Vhodnou modalitou pre dosahovanie predvídateľnejšieho financovania rozvojových projektov je nástroj „strategické partnerstvá“ (v minulosti nazývané „rámcové dohody“), ktorý umožní partnerom realizovať dlhodobejšie projekty s vyšším rozpočtom a väčším potenciálom pre dosiahnutie udržateľných výsledkov. Zavádzanie tohto nástroja je limitované najmä rozpočtovými možnosťami. Jeho zavedením sa očakáva ďalšie zníženie transakčných nákladov ODA, zlepšenie predvídateľnosti financovania a udržateľnosti intervencií, ako aj posilnenie dôveryhodnosti implementačných partnerov SR.

V roku 2020 bola vyhlásená výzva „Strategická podpora dlhodobých rozvojových intervencií v Kensej republike“, zameraná na sektor vzdelávania. V snahe flexibilne reagovať na výzvu EÚ a OSN zmobilizovať úsilie a finančné prostriedky na celosvetový boj proti pandémie Covid-19, MZVEZ SR pristúpilo k zrušeniu uvedenej výzvy a alokované finančné prostriedky boli využité na vyhlásenie dvoch nových výziev zameraných na humanitárnu pomoc a socio-ekonomickú obnovu v súvislosti s podporou partnerských krajín v boji s pandemiou Covid-19. Predmetná výzva bola v upravenom znení znova vyhlásená vo februári 2022 a zmluva s vybratou implementujúcou organizáciou sa bude podpisovať v júni 2022.

Keďže predmetná výzva je pilotnou aktivitou, očakáva sa od nej získanie praktickej skúsenosti a spätnej väzby vo vzťahu k implementácii nástroja a jeho príspevku k cieľom ODA SR. Do budúcnosti pretrváva ambícia zaviesť strategické partnerstvá pre viaceré vybrané partnerské krajiny a sektory spolupráce.

12. Slovenská republika by mala posilniť svoje systémy tak, aby umožňovali externý dohľad nad jej programami a politikami vrátane nezávislého hodnotenia

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Evaluácia programov a projektov ODA SR prostredníctvom nezávislých externých hodnotiteľov je v Strednodobej stratégii definovaná ako neoddeliteľná súčasť ODA SR. Externí odborní hodnotitelia sú zapájaní do hodnotenia žiadostí o dotácie na rozvojové projekty. Od roku 2021 SAMRS na základe stanovených kritérií vyhodnocuje činnosť jednotlivých externých odborných hodnotiteľov za účelom zlepšenia kontroly kvality hodnotiacich posudkov. Od roku 2021 je komplexné hodnotenie návrhov zdieľané so žiadateľmi o udelenie dotácie za účelom poskytnutia ďalších informácií a usmernenia pre zlepšenie kvality a úspešnosti návrhov projektov.

V roku 2021 v súlade so súčasnou Stratégiou monitorovania a evaluácie bilaterálnej rozvojovej spolupráce a na základe evaluačných kritérií a praxe DAC a praxe ich uplatňovania, vykonal tím nezávislých externých hodnotiteľov hodnotenie celého portfólia bilaterálnej ODA SR za roky 2019 až 2020 a časti aktivít za rok 2021. Výsledky evaluácie s odporúčaniami boli zverejnené online⁷ a prispeli k programovým a plánovacím rozhodnutiam MZVEZ SR a SAMRS na rok 2022. Predtým bola v roku 2020 uskutočnená a zverejnená⁸ nezávislá externá evaulácia 14 projektov ODA SR v oblasti globálneho rozvojového vzdelávania, schválených v rokoch 2016 – 2018. Jej závery sú využiteľné pre nastavenie ďalšej podpory projektov globálneho vzdelávania v rezorte MZVEZ SR, ako aj pre plánovanú Národnú stratégiu globálneho vzdelávania SR (v gescii MŠVVŠ SR). V roku 2022 sa pripravuje evaluácia programu dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR s Moldavskom. Okrem uvedeného sa pravidelne vykonávajú hodnotenia v rámci rôznych projektov spolupráce s medzinárodnými rozvojovými partnermi, najmä UNDP.

V rokoch 2019-2020 SAMRS taktiež úspešne absolvovala dôkladný audit (tzv. Pillar Assessment EÚ) za účelom zapojenia sa do delegovanej spolupráce EÚ. Európska komisia tak môže agentúre SAMRS zveriť úlohy spojené s čerpaním zdrojov EÚ určených na rozvojovú spoluprácu so zabezpečením ochrany jej finančných záujmov. Na základe tohto oprávnenia bude SAMRS v rokoch 2022-2023 spravovať prostriedky EÚ v hodnote jeden milión eur na realizáciu projektu delegovanej spolupráce EÚ v Moldavsku v oblasti podpory miestnych nezávislých médií. Eximbanka SR tiež úspešne absolvovala Pillar Assessment EÚ koncom roka 2021. MZVEZ SR i SAMRS boli v rozmedzí rokov 2020-2022 taktiež predmetom vládneho auditu.

13. Slovenská republika by mala zaviesť riadenie založené na výsledkoch, aby sa zaistilo, že všetky stratégie a zásahy smerujú k plneniu vopred určených výsledkov v oblasti rozvoja

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Implementácia tohto odporúčania má dlhodobý charakter, princíp riadenia založeného na výsledkoch je potrebné postupne zaviesť do všetkých strategických, koncepčných i operačných

⁷ <https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2021/12/ZA%CC%81VEREC%CC%8CNA%CC%81-EVALUAC%CC%8CNA%CC%81-SPRA%CC%81VA.pdf>

⁸ https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2021/02/Navrh-zaverecnej-spravy-GRV_final.pdf

dokumentov tak, aby boli vzájomne na seba naviazané a zosúladené. Strednodobá stratégia definuje základné výsledky, ktoré by mali byť v období 2019 – 2023 dosiahnuté za účelom zefektívnenia ODA SR. Aktuálne stratégie spolupráce s programovými krajinami (Keňa, Moldavsko, Gruzínsko) obsahujú prehľadný logický rámec definujúci ciele a očakávané výsledky spolupráce vrátane merateľných ukazovateľov.

SAMRS pracuje na zefektívnení a nastavení systému riadenia a vyhodnocovania rozvojových projektov na základe výsledkov („RBM“, *results based management*). V rámci strategického partnerstva MZVEZ SR a UNDP sa od roku 2021 realizujú školenia pracovníkov MZVEZ SR a SAMRS na tému zavádzania RBM do projektovej praxe. Od roku 2019 sú výsledky projektu povinnou súčasťou logickej matice projektových návrhov predkladaných v rámci dotačných výziev SAMRS. Od roku 2021 SAMRS taktiež poskytuje predkladateľom podrobnejšie informácie o výsledkoch hodnotenia projektových návrhov. Štandardizovala tiež formát a rozsah údajov, ktoré implementační partneri agentúre povinne poskytujú pri realizácii projektov.

V kontexte prípravy strednodobej stratégie ODA SR na roky 2024 – 2028 je najbližším cieľom zaviesť minimálny okruh ukazovateľov charakterizujúcich mieru dosiahnutia základných výsledkov ODA SR, a to spôsobom umožňujúcim ich vyhodnocovanie na úrovni výziev, teritórií, programov a aj samotnej stratégie. Po procesnej stránke sú výsledkové rámce súčasťou výziev na predkladanie rozvojových projektov v troch programových krajinách a odvíjajú sa od príslušných SDGs podľa potrieb prijímajúcej krajiny. V ostatných dotačných výzvach sú výsledkové rámce skôr rudimentárne a na ich skvalitňovaní sa priebežne pracuje. Výsledkové rámce sa neaplikujú na ostatné nástroje ODA SR, avšak postupne sa zavádza detailnejšie vyhodnocovanie vplyvov intervencií na udržateľný rozvoj prostredníctvom monitorovania intervencií.

Neoficiálny preklad listu⁹ zástupkyne riaditeľa direktoriátu OECD pre rozvojovú spoluprácu Mayumi Endoh delegátom Výboru OECD pre rozvojovú pomoc, vo veci priebežného hodnotenia Slovenskej republiky zo dní 14. – 16. marca 2022 v Bratislave/Paríži.

Hlavné predbežné odporúčania externej evaluácie zohľadnené v rámci priebežného hodnotenia Strednodobej stratégie

Vážení kolegovia,

v mene sekretariátu Výboru pre rozvojovú pomoc (DAC) som virtuálne vykonala priebežné hodnotenie Slovenskej republiky (SR), spolu s riaditeľom Direktoriátu OECD pre rozvojovú spoluprácu (DCD) Jorge Moreira da Silva-om a Santhosh-om Persaud-om. Chceli by sme poďakovať štátnej tajomníčke Ingrid Brockovej a generálnej riaditeľke Lucii Kišš z Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVEZ SR), ako aj vedúcim zamestnancom a ostatným pracovníkom ministerstiev, Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) a EXIMBANKE SR za veľmi konštruktívne stretnutia a úzku spoluprácu počas hodnotenia. Zúčastnili sme sa tiež plodných diskusií aj s podpredsedom Zahraničného výboru Národnej rady SR, zástupcami organizácií občianskej spoločnosti a regionálneho centra Rozvojového programu OSN (UNDP) v Istanbule.

Priebežné hodnotenie sa uskutočnilo v mimoriadne náročnom období pre Slovenskú republiku a jej rozvojovú spoluprácu v dôsledku rozsiahlej agresie Ruska voči Ukrajine a následného úteku mnohých ľudí za bezpečím do susedných krajín, vrátane SR. Vážime si významné podporné úsilie všetkých zainteresovaných subjektov v SR.

Priebežné hodnotenie sa zameralo na pokrok dosiahnutý v implementácii odporúčaní z partnerského hodnotenia OECD/DAC 2019 (*peer review*). V nadväznosti na *peer review* prijala SR novú Strednodobú stratégiu pre rozvojovú spoluprácu SR na roky 2019 – 2023, ktorá bola nedávno podrobená priebežnej evaluácii. SR pokračovala v úsilí o vnútornú reformu. SAMRS i EXIMBANKA sú teraz oprávnenými na zapojenie sa do delegovanej spolupráce EÚ (osvedčené procesom *pillar assessment*), a SAMRS začala s implementovaním programu EÚ v Moldavsku. Začiatkom roka 2022 USAID a MZVEZ SR obnovili vzájomné partnerstvo s cieľom podporovať realizáciu spoločných projektov.

S potešením sme zobrali na vedomie, že SR zabezpečila prijatie opatrení v nadväznosti na *peer review*, najmä zahrnutím cieľov reforiem do svojej Strednodobej stratégie, ako aj prípravou pravidelných správ o pokroku dosiahnutom vládou SR a občianskou spoločnosťou v súvislosti s plnením odporúčaní. SR prijala opatrenia vo vzťahu ku všetkým 13 odporúčaniam, ktoré DAC stanovil v roku 2019, a to najmä vo vzťahu k tým, ktoré sa týkajú:

- posilnenia strategického zamerania spolupráce SR
- určenia prioritných krajín pre bilaterálnu spoluprácu SR a prijatia stratégií pre jednotlivé krajiny
- vypracovania usmernení k prierezovým otázkam
- posilnenia prepojenia medzi zahraničnou politikou a rozvojovou spoluprácou v oblasti mieru a bezpečnosti.

⁹ Dokument <https://www.oecd.org/dac/peer-reviews/DAC-mid-term-Slovak-Republic-2022.pdf> z 27. apríla 2022.

Jasnejšie zameranie programu rozvojovej spolupráce

SR podniká kroky na zníženie geografickej a tematickej fragmentácie v nadväznosti na *peer review* a priebežné hodnotenie Strednodobej stratégie SR. Zameriava sa na 14 zo súčasných 24 partnerských krajín, s cieľom zintenzívniť úsilie v troch bilaterálnych programových krajinách (Gruzínsku, Keni a Moldavsku) a prioritizovať dlhšie trvajúce a rozsiahlejšie projekty. V nových stratégiách programových krajín je identifikovaný obmedzený počet oblastí pre intervencie, pre ktoré sa následne vyhlasujú výzvy na predkladanie návrhov projektov. Vzhľadom na malé portfólio projektov bilaterálnej spolupráce (s ročným priemerom 31 miliónov USD počas obdobia 2017 - 2020, v stálych cenách roku 2019), sme uvítali tieto snahy a vyzvali sme SR, aby v nasledujúcej strednodobej stratégii jasne stanovila zameranie na oblasti svojich silných stránok a odborných znalostí. Pri identifikácii týchto oblastí môže SR čerpať aj zo svojich skúseností z partnerstva s inými donormi, ktoré jej umožňuje inteligentne spájať a využívať zdroje. Keďže žiadna zo súčasných partnerských krajín nie je najmenej rozvinutou krajinou (*LDCs*), SR má v úmysle viesť diskusiu so zainteresovanými stranami o tom, ako zintenzívniť podporu pre *LDCs*, ktorá by sa mala zamerať na to, ako môže SR čo najlepšie poskytnúť pridanú hodnotu.

Nové prierezové usmernenia a zameranie na marginalizované regióny pomáhajú smerovať úsilie o spoluprácu. Uvítali sme, že SR v spolupráci s UNDP vypracovala usmernenia k prierezovým prioritám Rovnosť mužov a žien a Životné prostredie a zmena klímy a začlenila ich do programovania spolupráce prostredníctvom školení a stanovenia požiadaviek na projektové návrhy. Hoci sa neriadi výslovným usmernením, SR podnikla pozitívne kroky pri zohľadňovaní témy chudoby a nerovnosti pri programovaní spolupráce tým, že sa osobitne zameriava na marginalizované regióny vo svojich partnerských krajinách. Nabádame SR, aby počas testovania tohto prístupu čerpala z poznatkov ostatných členských krajín DAC a vymieňala si s nimi skúsenosti, a to aj v rámci skupiny expertov DAC pre oblasť chudoby a nerovností.

EÚ a UNDP zostávajú kľúčovými multilaterálnymi partnermi. Príspevky SR do Európskej únie predstavovali 88 % multilaterálnej ODA a 65 % celkovej ODA v roku 2020. UNDP je dlhodobým partnerom pri realizácii programu spolupráce, najmä pokiaľ ide o zapojenie súkromného sektora. SR dokončila reflexiu o prioritách a pridanej hodnote svojich povinných a dobrovoľných príspevkov do multilaterálnych organizácií. Dobrovoľné príspevky sú vo všeobecnosti vo veľmi nízke a účelovo viazané. Boli sme tiež informovaní o plánoch SR na prehĺbenie partnerstiev s niektorými organizáciami. Nabádame SR preskúmať synergie so svojim rastúcim tematickým a geografickým zameraním bilaterálnej spolupráce a aby sa tam, kde je to možné, využívalo účelové viazanie s aspoň čiastočnou flexibilitou [*soft earmarking*].

Potreba ďalšieho úsilia pri zvyšovaní hodnoty ODA

Pokrok v navyšovaní ODA bol zastavený napriek detailnému plánu. V Strednodobej stratégii rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023 prijala SR neformálny plán pre navyšovanie ODA k dosiahnutiu podielu 0,33 % z hrubého národného dôchodku (HND) SR. V roku 2020 Programové vyhlásenie vlády SR obsahovalo záväzok navýšiť najmä bilaterálnu ODA. MZVEZ SR prejavuje dôveru v kapacitu SR konať s navýšeným financovaním ODA. Napriek uvedenému sa podiel ODA na HND výrazne nezvýšil a v roku 2020 bol na úrovni 0,14 % HND SR (135 miliónov USD). Bol to nárast v porovnaní s rokom 2019, ktorý však bol

spôsobený jednorazovým odpustením dlhu, predbežné odhady výšky ODA/HND pre rok 2021 sú na úrovni iba 0,13 %.

Dôrazne nabádame SR zachovať svoje ambície v oblasti navyšovania ODA a zdvojnásobiť svoje úsilie. To by si vyžadovalo spoločné úsilie celej vlády SR, aby súhlasila na podstatnom navyšovaní ODA v nasledujúcich rokoch. V tejto súvislosti bude dôležité posilniť politickú a verejnú podporu rozvojovej spolupráce, a to ako vo vláde SR, tak aj v NR SR, spolu s partnermi z radov organizácií občianskej spoločnosti. Masívna angažovanosť a solidarita slovenských aktérov v súčasnej kríze môže pomôcť ukázať širšej verejnosti, že SR je skutočným poskytovateľom rozvojovej pomoci a že jej podpora poskytnutá partnerským krajinám a multilaterálna angažovanosť majú význam. Oslavy 20. výročia vzniku SlovakAid a 10. výročia vstupu SR do DAC v roku 2023 prinesú dôležité príležitosti na demonštrovanie toho, ako je rozvojová spolupráca zosúladená s hodnotami a strategickými záujmami SR, a na prijatie opatrení na trvalé zvýšenie ODA.

Pokrok a priestor na ďalšie zlepšenie v oblasti medzirezortného prístupu

Nové mechanizmy podporujú vládnu koordináciu a angažovanie sa v danej oblasti, ale existuje priestor pre zlepšenie. Úsilie rôznych ministerstiev v oblasti rozvojovej spolupráce sa odráža v ročnom pláne ODA, ako aj vo výročnej správe o ODA. Rada vlády SR pre Agendu 2030 dostala mandát pre harmonizovanie politik v oblasti udržateľného rozvoja a dve nové medzirezortné pracovné skupiny Koordinačného výboru pre rozvojovú spoluprácu SR koordinujú humanitárnu pomoc a zvýhodnené vývozné úvery. Legislatívne zmeny v roku 2019 uľahčili ostatným ministerstvám zapojenie do vzájomnej výmeny poznatkov s partnerskými krajinami s možnosťou poveriť SAMRS implementáciou projektov. Obmedzený nárast ODA však znamenal, že zapojenie ministerstiev do spolupráce zostalo obmedzené napriek ambíciám vyjadreným v Strednodobej stratégii. Súčasná kríza by mohla vytvoriť impulz pre väčšiu medzirezortnú angažovanosť. Nabádame vládu SR pokračovať v posilňovaní spolupráce medzi ministerstvami a v plnej miere využívať neformálnu a formálnu koordináciu, ako aj nástroje na mobilizáciu odborných znalostí a technických prostriedkov pre udržateľný rozvoj v celosvetovom meradle.

SR spája zahraničnú politiku a rozvojovú spoluprácu pri odpovedaní na konflikt a nestabilné situácie krajín [*fragility*]. Napríklad jej predsedníctvo v Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) v roku 2019 bolo zamerané na predchádzanie konfliktom. Prostredníctvom diplomacie podnecuje správu a reformu bezpečnostného sektora a rovnosť mužov a žien v armáde, zatiaľ čo bilaterálna spolupráca a najmä malé, ale viditeľné tzv. mikrogramy formulované na úrovni veľvyslanectiev podporujú miestnych aktérov, aby prispeli k mierovému spolunažívaniu a dialógu medzi komunitami. Mier a bezpečnosť sú tiež prioritou dobrovoľných multilaterálnych príspevkov SR. Nabádame vládu SR, aby skúsenosti zo súčasnej medzirezortnej reakcie na krízu využila vo svojom úsilí o dosiahnutie pokroku v oblasti koherencie činností v humanitárnej, rozvojovej a mierovej oblasti [*humanitarian-development-peace-nexus*], a to aj prostredníctvom pokroku v novej stratégii humanitárnej pomoci a zhodnotením, ako môže humanitárna pomoc podporiť odolnosť voči budúcim šokom.

Úsilie o zlepšenie partnerstiev občianskej spoločnosti a súkromného sektora

SR podniká kroky smerom ku kvalitnejšiemu financovaniu organizácií občianskej spoločnosti v súlade s odporúčaním DAC z roku 2021 o zveľadňovaní občianskej

spoločnosti. SR poskytuje prevažnú väčšinu podpory organizáciám občianskej spoločnosti vo forme projektového financovania (1 % bilaterálnej ODA *pre* organizácie občianskej spoločnosti v roku 2019, v porovnaní s 24,7 % *prostredníctvom* organizácií občianskej spoločnosti). Preto sme s potešením prijali informáciu, že vláda SR nedávno vyhlásila pilotnú výzvu na strategické partnerstvo s organizáciami občianskej spoločnosti v Keni (pozastavenú v roku 2020 kvôli pandémie Covid-19) s väčším finančným krytím (1 mil. EUR) na päť rokov a podporila plány na rozšírenie tohto modelu do ďalších programových krajín. Uvítali sme tiež, že SAMRS zlepšila informovanosť žiadateľov o výzvach na predkladanie návrhov projektov a transparentnosť výberu schválených projektov. Okrem uvedeného SR využíva na nasmerovanie finančných zdrojov smerom k organizáciám občianskej spoločnosti v partnerských krajinách značný počet tzv. mikrograntov spravovaných veľvyslanectvami, ako aj väčšie finančné príspevky, a vyžaduje od slovenských organizácií občianskej spoločnosti, aby spolupracovali s miestnymi organizáciami občianskej spoločnosti. Zdôraznili sme, že spoľahlivé a flexibilné financovanie je rozhodujúce pre organizácie občianskej spoločnosti, aby si udržali silnú kapacitu na implementovanie projektov, reagovali na krízy a plnili svoju úlohu nezávislých aktérov v oblasti rozvojovej spolupráce. Preto nabádame SR pokračovať v dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti o vývoji spôsobov financovania a požiadaviek na predkladanie projektov a podávanie správ.

Významné úsilie o mobilizáciu slovenského súkromného sektora pre udržateľný rozvoj v rozvojových krajinách prinieslo zmiešané výsledky. MZVEZ SR a MF SR v spolupráci s UNDP investovali do financovania štúdií uskutočniteľnosti, fondu výziev a poradenstva pre súkromný sektor, aby sa uvedený sektor mohol uchádzať o účasť v medzinárodných tendroch. EXIMBANKA SR je teraz schopná poskytovať zvýhodnené vývozné úvery, hoci to zatiaľ neprinieslo ovocie. Napriek počiatočným úspechom zostáva záujem a kapacita slovenského súkromného sektora obmedzená a pandémia spôsobená ochorením Covid-19 ešte viac znížila ochotu podstupovať riziká. Pri ďalšom postupe sme nabádali SR poučiť sa zo svojich skúseností a ďalej posilňovať spoluprácu naprieč MZVEZ SR, MF SR, SAMRS a EXIMBANKOU SR. V súlade so štandardmi OECD a s Princípmi kombinovaného rozvojového financovania, prijatými v Kampale, by sa SR mala zameriavať na efektívnosť a rozvojové dopady a naďalej uvažovať o tom, ako zapojiť súkromný sektor do širšieho úsilia SR o rozvojovú spoluprácu.

Zákonná požiadavka na poskytovanie dotácií ODA slovenským subjektom zostáva v platnosti. Vláda zastáva názor, že transakčné náklady na otvorené výzvy [*open calls*] by boli príliš vysoké v porovnaní s jej malým rozpočtom na bilaterálnu spoluprácu. Podporujeme pokračujúci dialóg so slovenskými zainteresovanými stranami o tom, ako dosiahnuť pokrok v oblasti neviazanosti ODA najmä s cieľom zabezpečiť, aby ODA SR pre krajiny, na ktoré sa vzťahuje Odporúčanie DAC o neviazaní ODA, hoci i nepočetná, bola skutočne neviazaná.

Pokračovanie úsilia v riadení založenom na výsledkoch v oblasti udržateľného rozvoja a učenie sa z hodnotení

Na riadení založenom na výsledkoch v oblasti udržateľného rozvoja práca naďalej pokračuje. Nové stratégie v programových krajinách obsahujú strednodobé ciele, logické rámce a ukazovatele, ktoré usmerňujú výzvy na predkladanie projektových návrhov a usmerňujú úsilie o monitorovanie. Zamestnanci absolvovali školenie v oblasti riadenia založenom na výsledkoch. Nabádali sme SR k posilneniu dialógu s partnerskými krajinami pri navrhovaní stratégií bilaterálnej spolupráce a najmä snahu o zosúladenie s ich výsledkami

a monitorovacími rámcami s cieľom posilniť zodpovednosť a zabrániť duplicitu úsilia. Zdôraznili sme tiež hodnotnosť prístupu, ktorý sa nevenuje iba výstupom projektov, a význam spoločného sledovania pokroku pri dosahovaní kvalitnejších výsledkov. Prechod smerom k financovaniu dlhodobějších strategických partnerstiev by mal takéto úsilie uľahčiť. SR by mohla čerpať aj z rôznych prístupov a bohatých skúseností ostatných členov DAC, a to aj prostredníctvom skupiny expertov DAC pre výsledky v ODA.

Vykonané evaluácie a dohľad potvrdili výkonnosť inštitúcií, nezávislé hodnotenia boli vykonané na podporu čerpania poznatkov a prijímania rozhodnutí. Viaceré externé audity potvrdili schopnosť SAMRS riadiť programy, a to aj v mene EÚ – v nadväznosti na *pillar assessment*, na základe ktorého sú SAMRS a EXIMBANKA SR oprávnené na zapojenie sa do delegovanej spolupráce EÚ. MZVEZ SR nariadilo vyhotovenie hodnotenia globálneho a rozvojového vzdelávania, strednodobej stratégie, a iné hodnotenia. Zistenia hodnotení boli verejne prezentované a zohľadnené pri rozhodovacích procesoch. Uvítali sme tieto snahy a najmä spoluprácu medzi ministerstvami, ako napríklad v prípade spoločnej odpovede z exekutívnej úrovne na globálne a rozvojové vzdelávanie. Pokračovanie v prioritizovaní hodnotení, ktoré reagujú na širšie politické a rozhodovacie potreby, pomôže ďalej posilniť medzirezortnú spoluprácu.

Ľudské zdroje zostávajú problémom pre udržanie dynamiky reforiem

Plány na posilnenie kapacít sa nepodarilo udržať. V nadväznosti na *peer review* vykonané v roku 2019 SR zvýšila počet zamestnancov, čo následne zabezpečilo posilnenie reformného úsilia. Ekonomickí diplomati pravidelne využívajú špecializované školenia o rozvojovej spolupráci. Plány na zvýšenie počtu rozvojových diplomatov na veľvyslanectvách nad rámec existujúcich troch miest však boli pozastavené. Zníženie počtu zamestnancov o 10 % naprieč celou vládou štruktúrou ovplyvnilo systém rozvojovej spolupráce a najmä jeho schopnosť pokračovať v reformnom úsilí. Keďže počet zamestnancov je nízky, pravidelná rotácia predstavuje riziko straty odborných znalostí, hoci sa vyskytli dobré príklady, keď zamestnanci zostali v systéme. Keďže SR sa pousiluje zvýšiť svoju efektívnosť investovaním do IT systému rozvojovej spolupráce, nedávne skúsenosti ostatných členov DAC by mohli napomôcť pri rozhodovaní o ďalšom postupe. Nabádali sme SR pokračovať v predchádzajúcom úsilí o posilnenie ľudských zdrojov v súlade s ambíciou zvyšovať ODA.

Záver

Veľmi nás povzbudilo vytrvanie SR v plnení odporúčaní DAC a dúfame, že zistenia z tohto priebežného hodnotenia budú začlenené do následného úsilia vlády SR a občianskej spoločnosti a budú slúžiť ako podklad pri plánovanom Rozvojovom fóre v máji 2022. Nasledujúce DAC *peer review* SR bude príležitosťou preskúmať pokrok v oblasti koncentrácie portfólia a diskutovať o tom, ako sa vyvíjajú partnerstvá s občianskou spoločnosťou a súkromným sektorom. Nasledujúce DAC *peer review* SR tiež preverí, či sa vláde SR podarilo zmobilizovať významnejšie zdroje, najmä na bilaterálnu spoluprácu. Medzitým sa tešíme na oslavy 20. výročia rozvojovej spolupráce SR v roku 2023, pretože poskytnú užitočné príležitosti na diskusiu o dosiahnutom pokroku a podporia ďalší postup.

S úctou, Mayumi Endoh.